

DEMOCRATIE-INDEX ACHTERGRONDINFORMATIE OVER DE 6 PERIODES

1. 1815-1848: DE EERSTE JAREN VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

Tussen 1795 en 1813 was Nederland overheerst geweest door de Fransen. In 1815 was Nederland dus net weer vrij en onafhankelijk. Willem I werd in 1815 ingezegend als de eerste koning van Nederland. België werd bij Nederland gevoegd, ook al wilden de Belgen dat zelf niet.

Koning Willem I had erg veel macht. Er was al wel een Tweede Kamer, maar die had bijna niets te zeggen. De Tweede Kamer werd ook niet direct door het volk gekozen. Alleen mannen die veel geld hadden mochten stemmen voor de Provinciale Staten, en die Provinciale Staten kozen dan weer de Tweede Kamer.

Onder de heerschappij van de protestantse koning Willem I hadden katholieken minder rechten. Willem I beperkte ook de vrijheid van drukpers; hij vervolgde uitgevers en journalisten wegens kritiek op zijn beleid.

In 1830 riepen de Belgen hun onafhankelijkheid uit. Willem I stuurde het leger erop af, maar hij verloor. België werd weer onafhankelijk. In 1840 trad Willem I af. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Willem II.

In de Nederlandse koloniën, Indonesië, Suriname en de Antillen, was er slavernij. Mensen in slavernij waren wettelijk van een ander en moesten gehoorzamen. Deze mensen waren onvrij en hadden geen rechten.

2. 1848-1917: MEER MACHT VOOR HET PARLEMENT

In 1840 was Willem II koning geworden. Net als zijn vader wilde koning Willem II alle macht in handen houden. Maar overal in Europa was protest tegen machthebbers. Ook in Nederland. Het Tweede Kamerlid Thorbecke schreef een nieuwe grondwet, waardoor de koning veel minder macht zou krijgen. Willem II was tegen de nieuwe grondwet, maar omdat hij bang was voor een revolutie, gaf hij in 1848 toch toe.

De ministers werden verantwoordelijk voor het beleid, in plaats van de koning. De Tweede Kamer kreeg meer macht en werd voortaan rechtstreeks door burgers gekozen. Nog altijd mochten niet alle burgers stemmen: je moest man zijn en genoeg geld verdienen. Er kwam meer openheid: journalisten mochten voortaan schrijven over wat in de Tweede Kamer gebeurde. De regering mocht zich niet meer met de kerk bemoeien en de kerk ook niet meer met de regering, maar de volgende koning, Willem III, hield zich daar niet altijd aan.

In deze periode eiste de bevolking steeds meer rechten. Mensen verzamelden zich daarvoor in belangengroepen: arbeiders, vrouwen, katholieken etc. Er was inmiddels vrijheid van onderwijs, waardoor de katholieken hun eigen scholen mochten oprichten. Veel mensen vonden dat iedereen stemrecht moest hebben: niet alleen rijke mannen, maar iedereen boven de 23.

Nederland schafte in deze periode de slavernij in de koloniën af: 1860 in Indonesië en in 1863 in Suriname en de Antillen. In de Nederlandse koloniën bleven mensen wel minder rechten hebben. Ze hadden geen inspraak en moesten het Nederlandse gezag gehoorzamen.

3. 1917-1940: ALGEMEEN KIESRECHT

In 1917 werd in Nederland het algemeen kiesrecht voor mannen ingevoerd. Kort daarna, in 1919, mochten ook vrouwen stemmen. Van 1917 tot 1970 gold een stemplicht: als je stemrecht had, was je ook verplicht om te gaan stemmen, anders kreeg je een boete.

Van 1914 tot 1918 woedde in Europa de Eerste Wereldoorlog. Nederland was bij deze oorlog neutraal.

Van 1917 tot aan 1940 zaten vooral katholieke en protestantse partijen in de regering. Vanaf 1929 ging het economisch heel slecht in Europa. Ook in Nederland hadden mensen het moeilijk. In 1934 was in Amsterdam een groot oproer waarbij de overheid hard ingreep. Er vielen 5 doden.

Mensen in de Nederlandse koloniën hadden geen stemrecht. In deze periode vielen Indonesië, Suriname en de Antillen nog steeds onder het Nederlands gezag, zonder inspraak.

4. 1940-1945: OORLOGSTIJD

Toen de nazi's in 1940 Nederland binnenvielen, vluchtte de regering (de ministers en koningin Wilhelmina) naar Groot-Brittannië. Nederland kwam onder het bestuur van de nazi's te staan. De Tweede Kamer kwam niet meer bij elkaar. Joden werden vervolgd omdat ze Joods waren. Er was censuur: radio en kranten mochten alleen nieuws brengen dat door de nazi's was goedgekeurd. Kunstenaars moesten lid worden van een speciale bond en konden niet zomaar maken wat ze wilden. Nederland werd economisch uitgebuit. Mensen stierven van de honger. Mensen werden zonder proces doodgeschoten of naar een concentratiekamp gestuurd.

5. 1945–1983: ONAFHANKELIJKHEIDSSTRIJD EN DEKOLONISATIE

In 1945, vlak na de Tweede Wereldoorlog, riep Indonesië de onafhankelijkheid uit. Ze wilden geen kolonie meer zijn en als zelfstandig land verder gaan. In juli 1947 startte de Nederlandse regering een militaire actie in Indonesië. Troepen werden naar Indonesië gestuurd. In 1948 volgde een 2^e militaire actie. Na deze militaire acties en de Indonesische Onafhankelijkheidsstrijd erkende Nederland op 27 december 1949 de onafhankelijkheid van Indonesië.

Nederlandse Indiërs die terugkomen naar Nederland krijgen dan stemrecht. Dat zijn ruim 300.000 mensen.

Na lange strijd krijgen Suriname en de Nederlandse Antillen in april 1954 algemeen kiesrecht.

Op 25 november 1975 werd ook Suriname onafhankelijk.

6. 1983-HEDEN: SOCIALE GRONDRECHTEN IN DE GRONDWET

In 1983 kwamen naast de klassieke grondrechten, zoals vrijheid van meningsuiting, ook sociale grondrechten in de grondwet. De overheid kreeg daardoor bijvoorbeeld de verplichting om zich in te zetten voor werkgelegenheid, bestaanszekerheid en een schoon milieu.

In artikel 1 van de grondwet werd opgenomen dat discriminatie verboden is.